

Begassen met rookgassen in de winter: Is goed mogelijk

Frank Kempkes, Tom Dueck & Chris van Dijk
Wageningen UR Glastuinbouw

17 november 2011

Rookgassen bij gebruik van de WKK

Regelmatig klachten/berichten over gewasschade:

- Bij zichtbare schade – vaak storingen
- Bij onzichtbare schade – schuld gezocht bij WKK

Bekend:

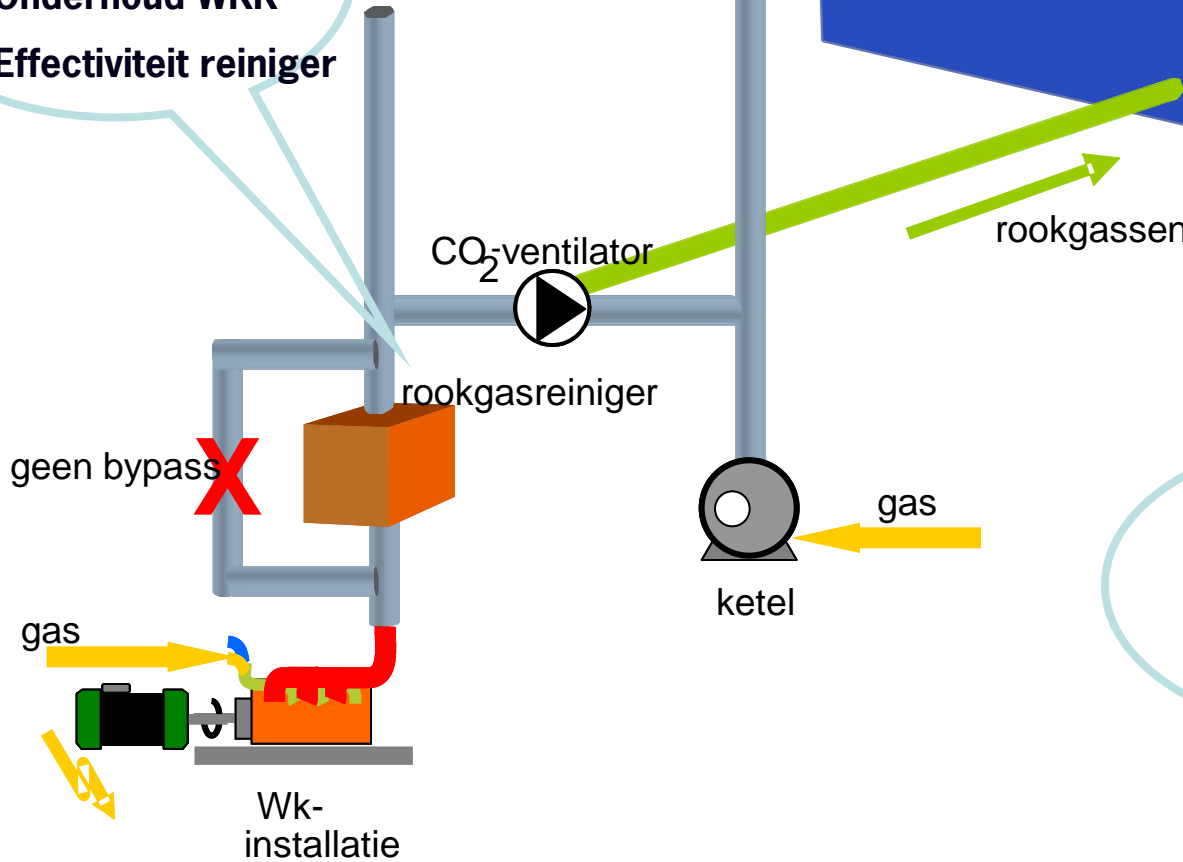
- Bij doseren van CO₂ ook rookgassen
- Rookgassen: vooral NO_x en etheen
- Maar ook methaan, ethaan, benzeen, hexaan . . .

Rookgassen bij gebruik van de WKK

- Wat komt uit de WKK aan rookgassen?
- Wat 'ziet' het gewas ervan?
- Zijn rookgassen nu schadelijk?
- Wat kan je ertegen doen?

Concentratie na reiniger:

- Vermogen WKK
- Onderhoud WKK
- Effectiviteit reiniger

Concentratie in kas:

- Volume van de kas
- Hoogte gewas
- Opname door gewas
- Ventilatie verlies

Uit Dueck *et al.*

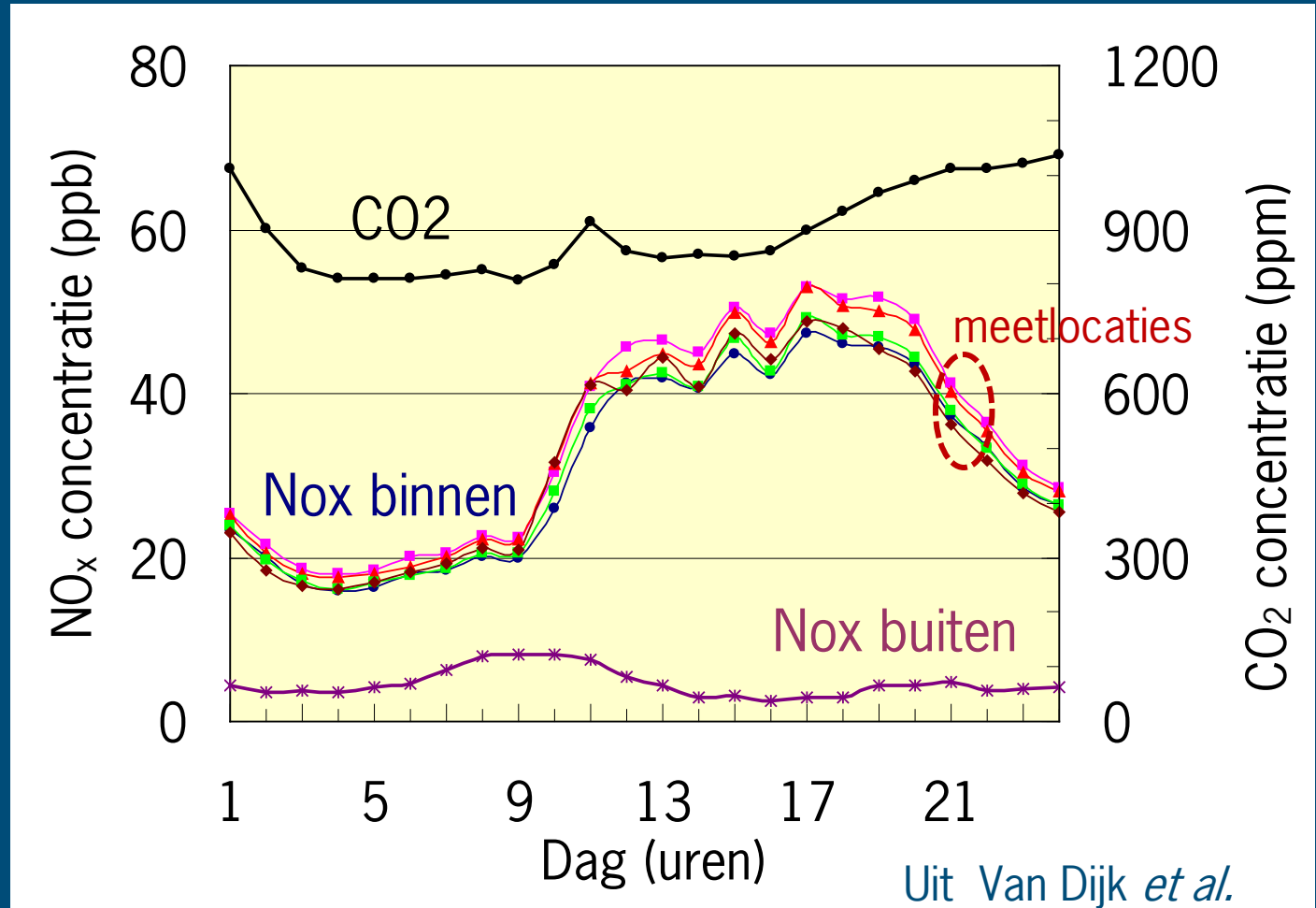
Metingen in de kas

Dagverloop NO_x en CO₂ bij roos

CO₂ ->
NO_x binnen ->
NO_x buiten ->

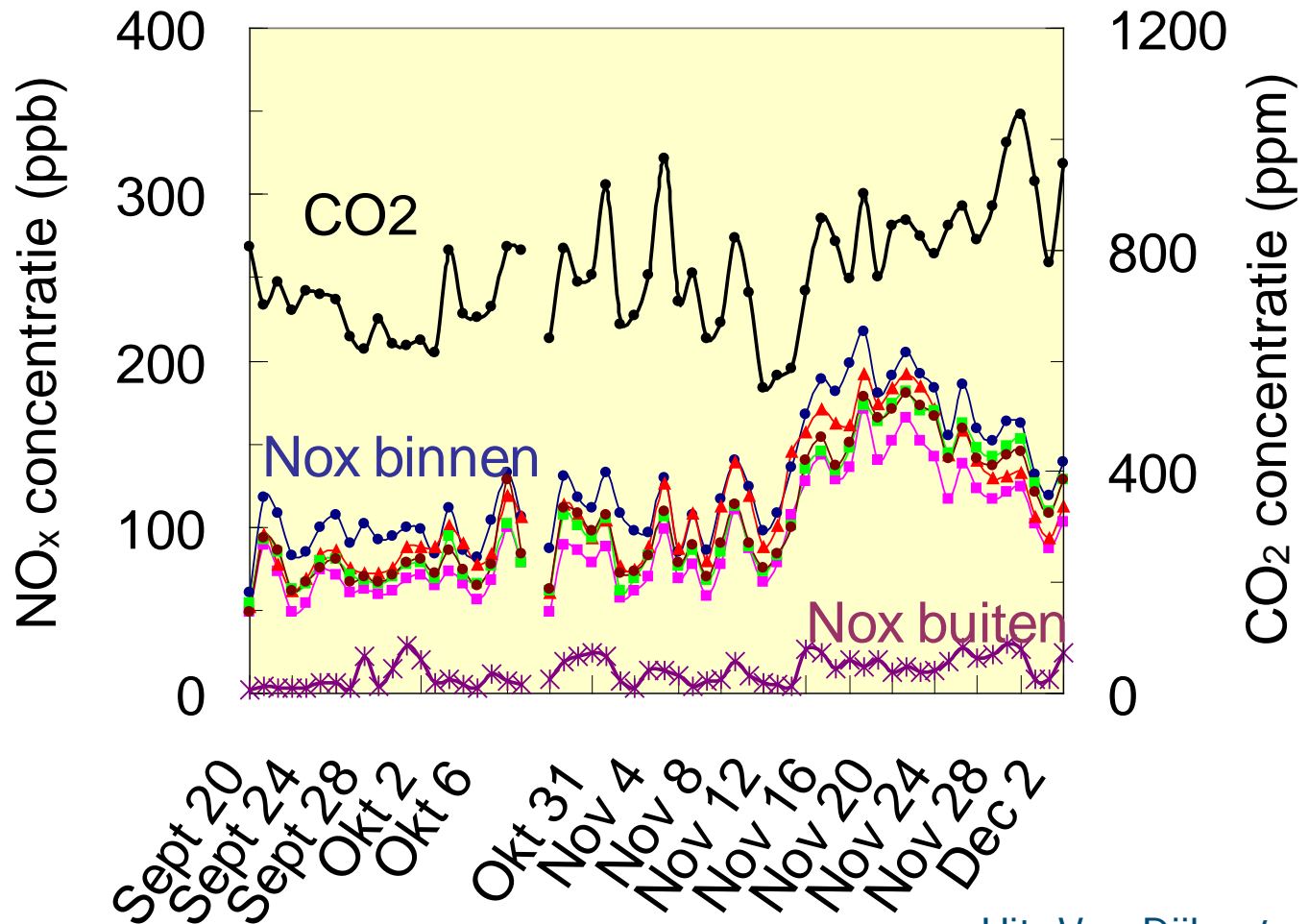
Seizoensverloop NO_x en CO₂ bij potplanten

(24-uursgemid.)

CO₂ ->

NO_x binnen ->
(schadedrempel: 40)

NO_x buiten ->

Uit Van Dijk *et al.*

Gemeten waarden voor rookgassen

	Achtergrond	WKK, na reiniger	Kas
		Gemeten	Gemeten
Etheen	4 – 5 ppb	10-400 ppb	5-50 ppb
Nox	15 – 20 ppm	13-25 ppm	15-300 ppb
Methaan	2 ppm	500-2500 ppm	8-20 ppm

Wat noemen wij schadelijk voor het gewas?

■ NO_x

- Zichtbare schade – wit, necrotisch vlekken
- Groei - reductie in biomassa, reproductie

■ Etheen

- Afsterven van bladweefsel
- Veroudering, abortie van bloem/vrucht
- Reversibele bladstand, chlorose, groei-reductie

Begassingsonderzoek aan paprika

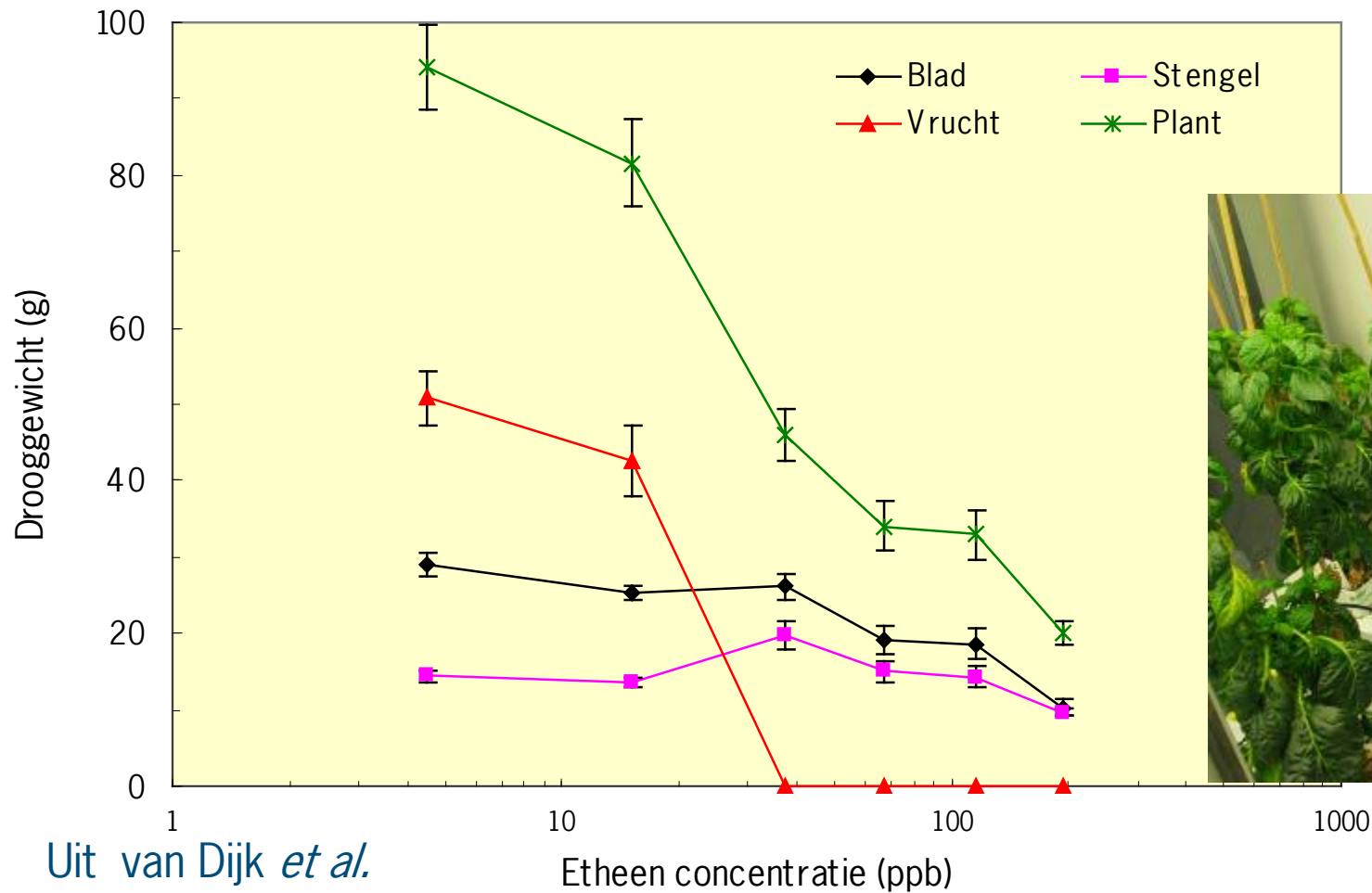

controle

15 ppb etheen

Effecten van etheen op paprika

Etheenbegassing en aardbei

Overzicht blootstelling
aan etheen

Vervorming bloembodem
en bloemblaadjes

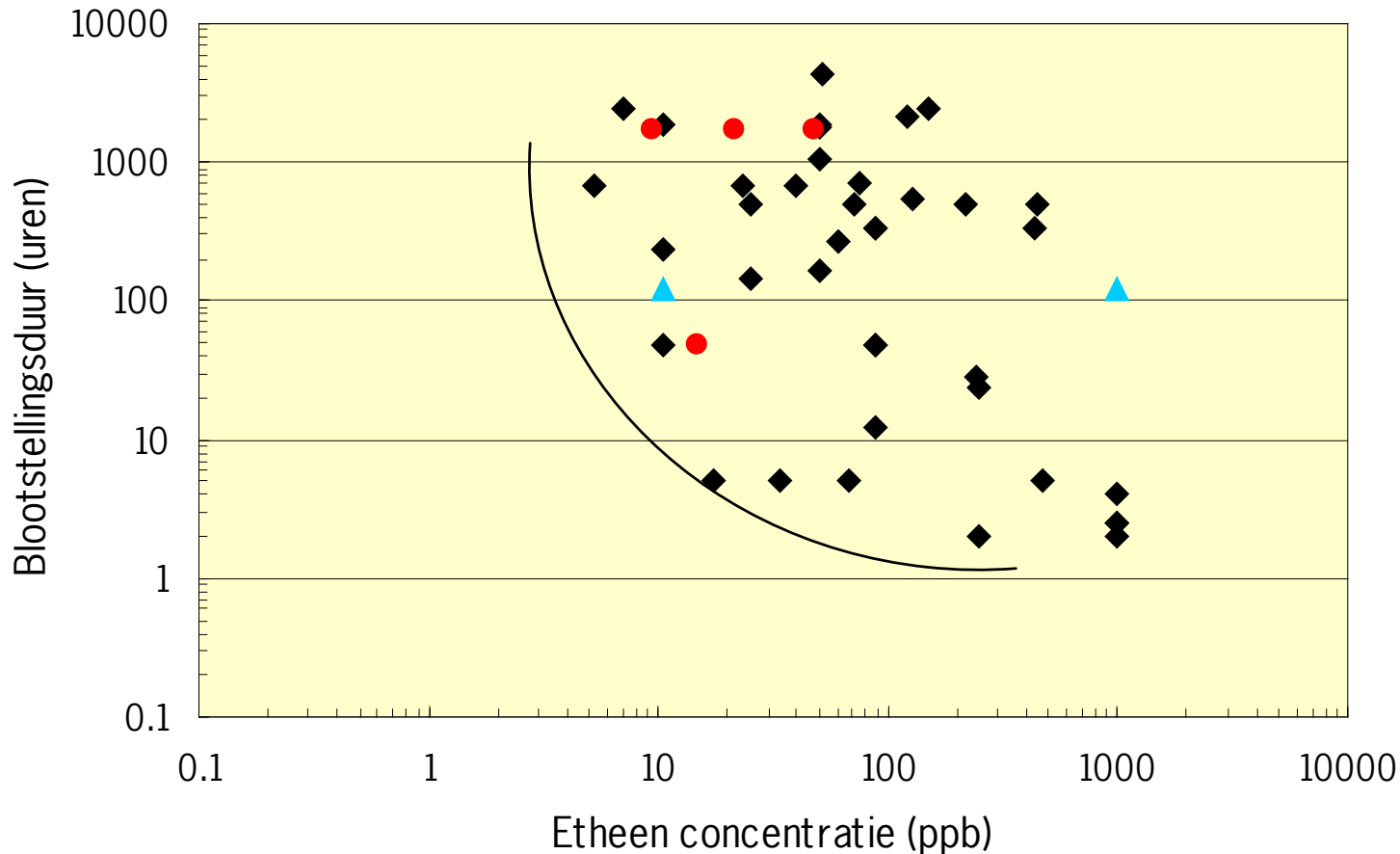

Trosontwikkeling

Risicogrenswaarden

- Risicogrenswaarden
  - Wordt bepaald door meest gevoelig gewassen
  - Geldt voor alle gewassen

- Risicogrenswaarden afhankelijk van
  - Klimaatcondities
  - Gevoeligheid van het gewas
  - Andere stressfactoren (ziekten, plagen)

Risicogrenswaarden voor etheen (alle gewassen)

Blauw:
paprika,
literatuur

Rood: exp.,
WUR

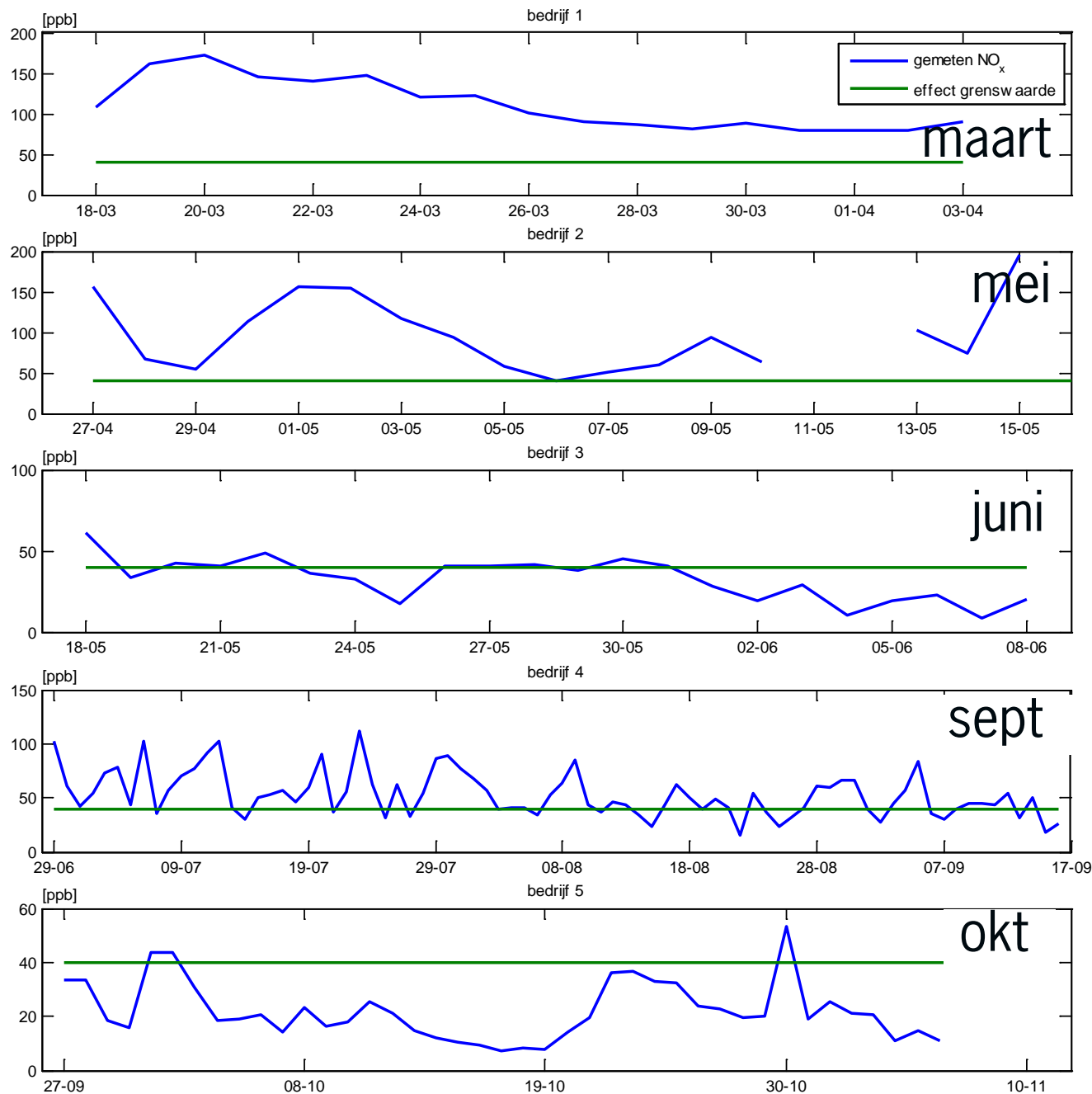
Risicogrenswaarden (bij continue blootstelling)

	Kort Termijn	Lang Termijn	bijstelling
Nox	40 ppb, 24 uur	16 ppb, 1 jaar	Factor 10 ↓
Etheen	11 ppb, 8 uur	5 ppb, 1 maand	≈

NO_x

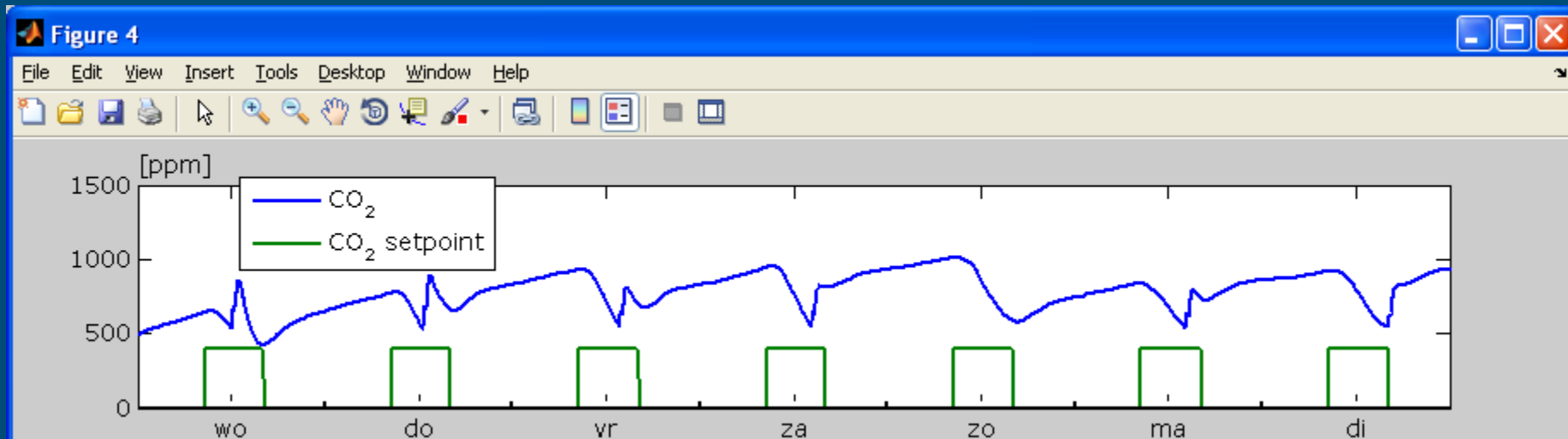
24 uurs
gemiddelde
concentraties
in de kas i.r.t.
de effect-
grenswaarde
(let op seizoen
en ventilatie)

Bedrijf 5: lagere
CO₂ conc. (500ppm)

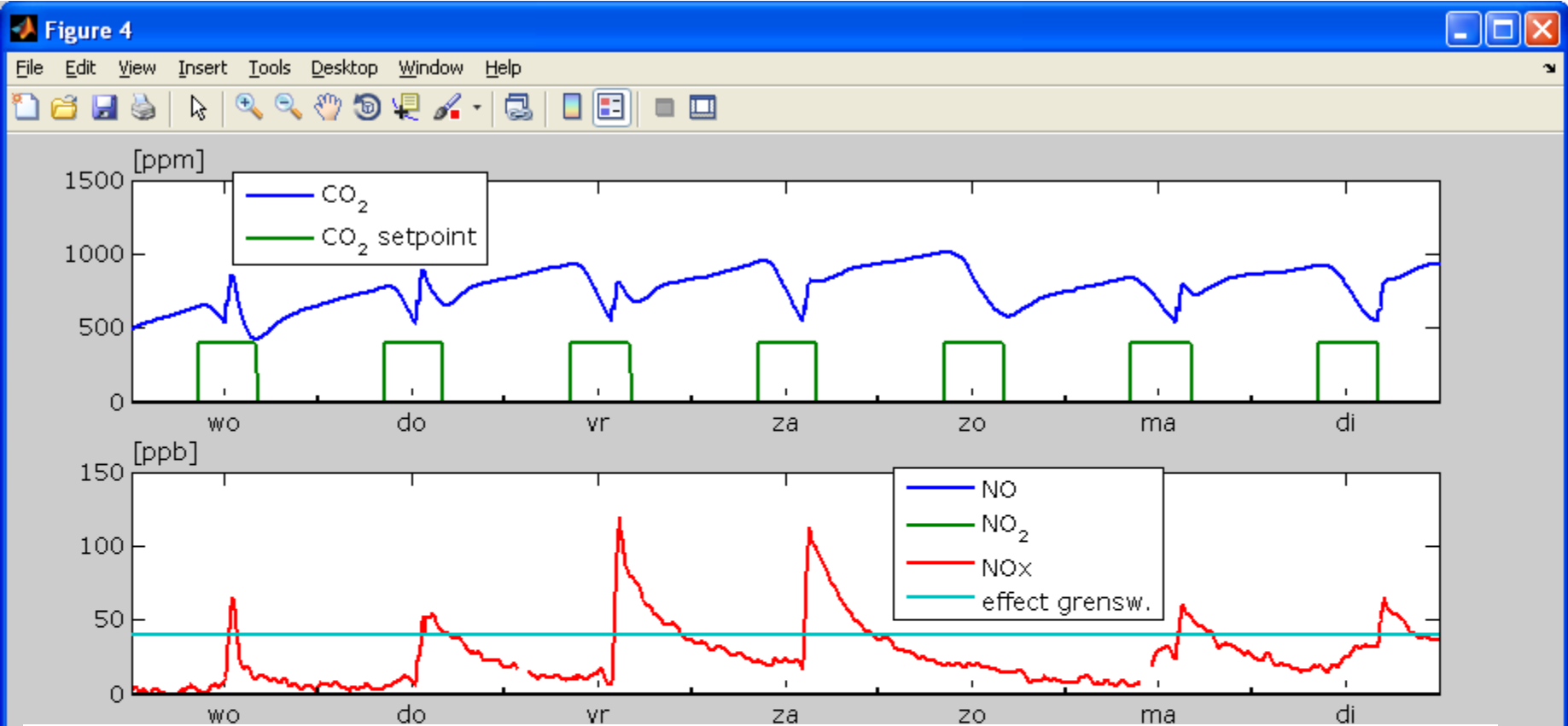

Resultaten: Gardener's Pride tomaat

- CO₂ niveau van 26 januari t/m 2 februari
- 1 x per dag CO₂ dosering behalve op zondag
- CO₂ is gedoseerd met Wkk of ketel

Resultaten: Gardener's Pride tomaat

- Wanneer is er met de ketel gedoseerd ?

Discussies: Gardener's Pride tomaat

- Branderrapport van de ketel zegt niets over NO_x
- Absolute niveau NO_x veel lager dan bij Grootslag
- Oorzaak: ander gewas, minder schermen, later geplant, lager CO_2 niveau aangehouden?

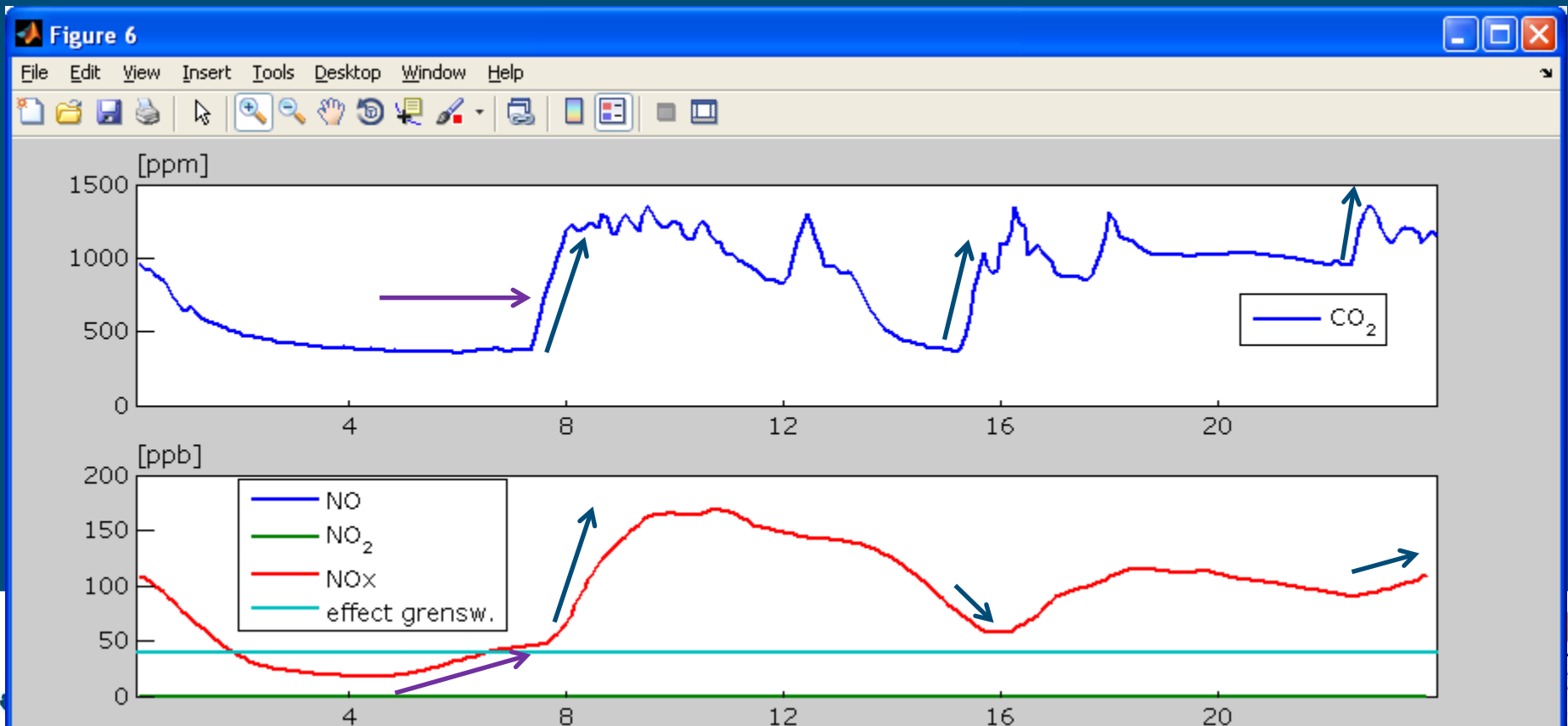
Conclusies Gardener's Pride tomaat

- Er is een sterk verband tussen CO₂ doseeracties en gemeten NO_x
- Grenswaarden worden overschreden
- Ketel is hier belangrijkere verontreinigingsbron dan wkk

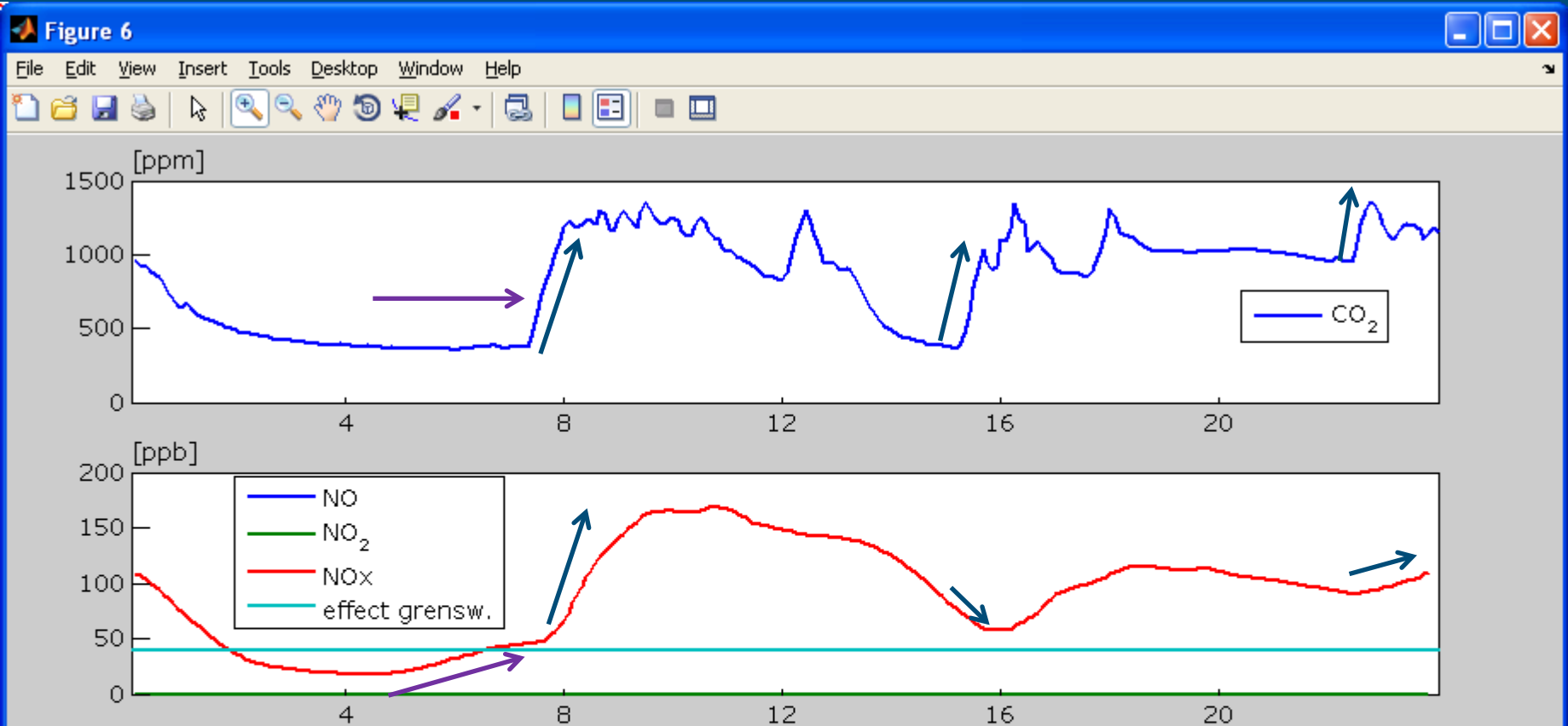

Resultaten: Saris rozen

- CO₂ niveau van vrijdag 7 januari
- Tussen 18:00 en 22:00 is er niet belicht
- CO₂ is gedoseerd met Wkk

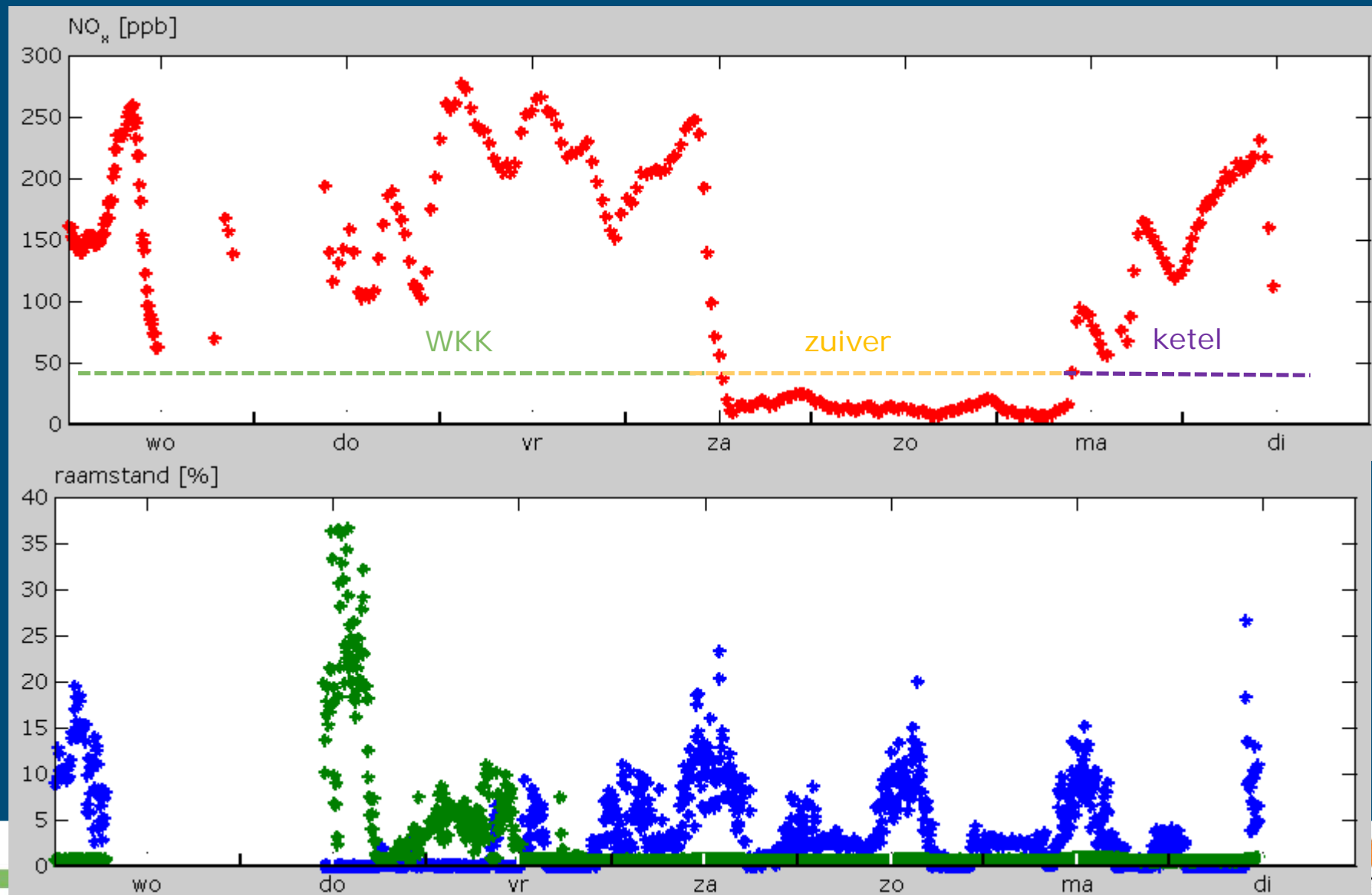

Resultaten: Saris rozen

- Niet altijd een duidelijke relatie te vinden tussen CO₂ doseren en NO_x
- In twee maanden meten eerste/enigste keer met deze lage niveau's

Resultaten: Saris rozen wk, zuiver en ketel gedoseerd

Conclusies Saris rozen

- Er is een verband tussen CO₂ doseeracties en gemeten NO_x maar verband is niet altijd even duidelijk
- Deze onduidelijkheid zou door een externe bron veroorzaakt kunnen worden
- Grenswaarden worden langdurig overschreden
- Ventilatie verlaagd NO_x niveau in de kas maar bij constant doseren is het niet 1,2,3 weg

Gewasschade door WKK?

- Meeste bedrijven géén problemen
- Aantal bedrijven klachten door:
  - Storingen WKK - incidenten
  - Minder groei/productie mogelijk zelfs bij goed functioneren WKK (*volgens oude normen, 1989*)

Maatregelen t.a.v. rookgassen

- Regelmatig onderhoud WKK essentieel
- Doseer rookgas CO₂ niet te hoog (800-1000 ppm)
- Meten in de kas op gewasniveau

Balans tussen positieve effect CO₂ en negatieve effect van slechte luchtkwaliteit

- Bij overschrijding risicogrenswaarden:
  - CO₂ niet doseren
  - Overschakelen op puur CO₂
  - Meer ventileren
  - .....

Wageningen UR Glastuinbouw

Innovaties vóór en mét de glastuinbouw

